

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2006)
La normalització terminològica en català: criteris i termes. 1986-2004
Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 720 p.
ISBN 84-8415-778-4 / 84-393-7025-3

En diverses etapes i durant força temps, el català no s'ha utilitzat com a llengua de cultura i, per tant, no ha vehiculat coneixements especialitzats. Pensem en tot el segle XIX o en les dictadures que visqué Espanya durant el segle XX, en què el català tenia vetat l'accés al món acadèmic. Per a esmenar aquesta mancança, s'han anat creant diferents mecanismes que pretenen facilitar la generalització de l'ús de la llengua, entre els quals un instrument per a vetllar per la terminologia, per tal de permetre l'ús del català en els àmbits d'especialitat (tècnics, científics, socioeconòmics, humanístics, etc.). Amb aquest objectiu, ara fa vint-i-cinc anys es va crear el TERMCAT, l'organisme que s'encarrega de promoure, coordinar i desenvolupar les activitats terminològiques en català. Una part destacada d'aquesta tasca consisteix a normalitzar els neologismes terminològics que ho requereixen (és a dir, fixar la denominació i l'abast de conceptes de diferents àrees d'especialitat) d'acord amb la normativa lingüística establerta per l'Institut d'Estudis Catalans.

La informació relativa a la manera en la qual el TERMCAT organitza l'esmentada tasca de normalització terminològica es presenta en el «llibre vermell» (denominació argòtica amb la qual es coneix l'obra que ressenyem pel color de les tapes), especialment en la primera part del volum («Normalització terminològica en llengua catalana»). La segona part («Diccionari de termes normalitzats 1986-2004»), el gruix del llibre, és un recull dels termes normalitzats i aprovats pel Consell Supervisor durant els primers divuit anys, que podria considerar-se una actualització del *Nou diccionari de neologismes*, del 2001.

Tot i que en la introducció (p. 13) es diu que el llibre s'adreça «als usuaris de la terminologia i a la societat en general», l'obra pressuposa un conjunt de coneixements per part de l'usuari que no està a l'abast del gran públic, cosa que reconeix el llibre mateix en l'apartat de

presentació dels objectius (p. 17). Tanmateix, la voluntat explícita de l'obra és adreçar-se no només a professionals de la llengua, sinó també a totes les persones que s'ocupen de transmetre el coneixement des de les branques més diverses, com la química, la medicina, l'enginyeria, la fusteria, l'artesanía i moltes d'altres, motiu pel qual defuig expressions excessivament tècniques. En la nostra opinió, però, el col·lectiu que segurament mostra major interès per l'obra que tenim a les mans és el dels professionals de la llengua, ja que és probable que per als usuaris dels camps d'especialització tinguin més utilitat els vocabularis tècnics en la seva pràctica diària que no pas, per exemple, la informació relativa a les decisions que han portat a triar un terme i rebutjar-ne d'altres. Si bé, com hem comentat, el llibre presenta els 6.002 termes que es van normalitzar entre el febrer del 1986 i el desembre del 2004, l'ordenació alfabètica no en facilita l'ús com a diccionari de consulta, atès que no permet fer cerques per àrees temàtiques. (Val a dir, però, que el TERMCAT és autor d'excel·lents diccionaris, lèxics i glossaris de diferents àrees d'especialitat específicament concebuts amb aquesta finalitat, com ara el *Diccionari d'Internet*, del qual es va publicar una ressenya en el número zero d'aquesta revista.)

El tret diferenciador més destacat d'aquesta obra respecte d'altres d'elaborades pel mateix TERMCAT (pensem, per exemple, en les monografies de la col·lecció «En Primer Terme») és que fa explícits, en un únic volum, el funcionament de l'organisme i els criteris, el mètode i el procés de treball que regulen la normalització terminològica en llengua catalana. En canvi, altres obres del TERMCAT se centren en un sol criteri o procediment (com l'ordenació dels termes, el dossier de normalització o els manlleus). Podríem dir que el llibre vermell és un punt de partida i que qualsevol canvi o modificació de l'orientació metodològica es concreta en la col·lecció esmentada.

Pel que fa a l'estructura del volum que ressenyem, les pàgines inicials estan ocupades per paraules institucionals del secretari de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya (pròleg), del president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (prefaci) i de la directora del TERMCAT (introducció). La primera part del llibre pròpiament dit, el quid de la qüestió, que serà d'interès sobretot per a les persones que encunyen terminologia, està dividida en sis capítols: 1) «Presentació i objectius», que exposa la motivació, els orígens i els continguts de l'obra; 2) «El concepte de normalització terminològica», un apartat més teòric de definició de conceptes i contextualització general; 3) «El procés de normalització terminològica en llengua catalana», que descriu detalladament les fases que se segueixen al TERMCAT a l'hora de normalitzar terminologia; 4) «Els criteris utilitzats en la normalització terminològica en català», amb exhaustives consideracions lingüístiques, terminològiques i sociolingüístiques que afecten els termes objecte de normalització, així com també algunes pinzellades sobre la política del TERMCAT pel que fa als manlleus; 5) «Els criteris lingüístics per a la terminologia aprovats pel Consell Supervisor», i 6) «Material complementari», un breu, però aclaridor, apèndix. Per tant, com es veu, l'obra està organitzada seguint una acurada estructura lògica, de tal manera que per començar es presenta la informació més general i a continuació la més concreta i específica i, en el cas de la descripció del procés de normalització terminològica (capítol 3), respectant l'ordre temporal amb què es duu a terme l'esmentat procés; tot plegat facilita la construcció del coneixement per part del lector de l'obra. La tria dels títols —llevat d'algun cas puntual que pot menar a confusió— també és encertada, atès que permet saber quina informació es trobarà sota cada enunciat simplement amb una ullada a la taula del contingut o en l'índex general, més elaborat.

El capítol 5, juntament amb el 4, és el que potser té més interès «per a tots els col·lectius interessats en la terminologia», com a «guia i orientació» (p. 67) a l'hora d'encunyar termes que omplin buits denominatius o que substitueixin formes inadequades ja existents.

Malgrat que, com s'indica en els paràgrafs inicials del mateix capítol 5, tots els criteris que apareixen en aquest capítol es poden descarregar gratuïtament del web del TERMCAT (<http://www.termcat.cat>), considerem la conveniència d'aportar-hi unes pinzellades orientatives sobre el criteri en si (tal com es fa en el capítol 4), que de ben segur tindrien més utilitat pràctica per al col·lectiu al qual s'adreça explícitament aquest capítol i possibilitarien la utilització del llibre com a material de consulta per si sol, sense haver de recórrer a Internet o a altres obres (pensem en la ja esmentada col·lecció «En Primer Terme», de la qual destaquem el volum *Manlleus i calcs lingüístics en terminologia*).

Ara bé, el fet que alguns temes s'haguessin pogut aprofundir o millorar no treu mèrit al llibre en absolut, entre altres motius perquè és impossible ser exhaustiu en totes les qüestions. A més, el volum no plany esforços a l'hora de tractar determinats temes problemàtics o que requerien més atenció, la qual cosa és d'agrair.

En definitiva, el llibre vermell és una obra cabdal per a tots els que hagin de crear terminologia, ja sigui de forma sistemàtica o en actuacions puntuals, per a poder dur a terme aquesta tasca amb rigor i qualitat, com també per a les persones amb curiositat per conèixer els criteris i les decisions que hi ha darrere el complex procés de normalització terminològica en llengua catalana. A més, conté índexs dels termes en castellà, en francès i en anglès per facilitar la feina de trobar el terme que se cerca, especialment útils per a traductors de textos especialitzats (p. 554-618). Per acabar, tal com s'indica en la pàgina 33, cal recordar la manifesta voluntat del TERMCAT d'oferir un servei a la societat i de ser un organisme en contacte directe i permanent amb els usuaris finals de la terminologia, que poden enviar-hi consultes i propostes terminològiques, a partir d'algunes de les quals s'elaboren dossiers de normalització i, doncs, s'engega el procés de normalització terminològica.

MARIA GENÉ GIL
Universitat Pompeu Fabra